

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ

PAŽYMA

**DĖL SOCIALINĖS PARAMOS IŠMOKŲ ATSKAITOS RODIKLIŲ IR BAZINIO BAUSMIŲ
IR NUOBAUDŲ DYDŽIO NUSTATYMO ĮSTATYMO 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO BEI ŠALPOS PENSIJŲ ĮSTATYMO 8, 20, 22¹, 22² IR 24 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ (TAP-19-1712; TAIS NR. 19-11503(2))**

2019-10-16 Nr. NV-2887

Vilnius

Projektų rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM).

Projektų tikslas – mažinti neįgalių ir senatvės pensijos amžių sukakusių asmenų skurdą, didinant šalpos pensijų bazės dydį (ŠPB), susiejant jį su didesniu procentiniu santykiu su minimalių vartojimo poreikių dydžiu (MVPD) bei didinant pačias mažiausias šalpos neįgalumo pensijas ir nustatant didesnę ribą, taikomą, nustatant mažiausių socialinio draudimo pensijų gavėjų teisę į pensijos priemonę.

Dabartinė situacija:

- **Socialinės paramos išmokų atskaitos rodiklių ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio nustatymo įstatyme** yra numatyta, kad ŠPD negali sudaryti mažiau negu 54 % praėjusių metų MVPD. ŠPD, kaip ir kitus socialinės paramos išmokų atskaitos rodiklių dydžius (BSI, VRP, Valstybinių pensijų bazės dydį, Tikslinių kompensacijų bazės dydį) tvirtina Vyriausybė. Šiuo metu ŠPD – 132 eurai.
- ŠPD didinimas pagal šį procentinį santykį neužtikrina pakankamo ŠPD ir šalpos išmokų dydžių augimo, įvertinant tai, kad didelė dalis senatvės pensininkų ir neįgaliųjų patiria skurdo riziką.
- ŠPD yra šalpos išmokų (šalpos neįgalumo pensijų, šalpos senatvės pensijų, šalpos našlaičių pensijų, šalpos kompensacijų ir socialinių pensijų) dydžio matas. Jų paskirtis – užtikrinti minimalias pajamas neįgalumo ir senatvės atvejais jokių pajamų negaunantiems arba labai mažas pajamas (kai socialinio draudimo pensija neviršija ŠPD) gaunantiems asmenims. Šalpos išmokas gauna daugiau nei 60 tūkst. asmenų (našlaičių, neįgalių vaikų, nuo vaikystės neįgalių suaugusių asmenų, kitų neįgaliųjų ir senatvės pensijos amžių sukakę asmenys, kurie neįgijo stažo valstybinei socialinio draudimo pensijai gauti).
- **Pagal Šalpos pensijų įstatymą** mokamų šalpos neįgalumo pensijų dydžiai nustatomi pagal asmeniui nustatytą neįgalumo / darbingumo lygį bei pagal asmens amžių negalios pripažinimo metu (asmuo pripažintas neįgaliu iki 24 m. ar vėliau). Apie 7,1 tūkst. asmenų gaunamos šalpos neįgalumo pensijos nesiekia 1 ŠPD (ši pensija dažnai yra vienintelis asmens pragyvenimo šaltinis).
- Šalpos neįgalumo pensijų dydžiai:
 - neįgaliesiems vaikams, priklausomai nuo neįgalumo lygio – nuo 1 (132 eurai) iki 2 ŠPD (264 eurai);
 - pripažintiems neįgaliais iki 24 m., priklausomai nuo netekto darbingumo lygio – nuo 0,75 (99 eurai) iki 2,25 ŠPD (297 eurai);
 - pripažintiems neįgaliais po 24 m., priklausomai nuo netekto darbingumo lygio – nuo 0,9 (119 eurų) iki 1 ŠPD (132 eurai);
 - pripažintiems neįgaliais neįgaliųjų slaugytojams ir daugiavaikėms motinoms, priklausomai nuo netekto darbingumo – nuo 1 (132 eurai) iki 1,5 ŠPD (198 eurai).
- Socialinio draudimo senatvės pensijų ir socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensijų gavėjai, netekę 60 % ar daugiau darbingumo (iki 2005-07-01 pripažinti I / II gr. invalidais) bei senatvės pensijos amžių sukakę socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensijų gavėjai, netekę 45–55 % darbingumo (iki 2005-07-01 pripažinti III gr. invalidais), jeigu jų gaunamų socialinio draudimo pensijų ir kitų pensinio pobūdžio išmokų suma per mėn. yra mažesnė negu 95 % MVPD (dabar 251 euras), turi teisę gauti pensijos priemonę. Pensijų priemonas gauna apie 72 tūkst. asmenų.

- Žemiau skurdo rizikos ribos 2018 m. buvo 22,9 % visų šalies gyventojų. Dažniau nei kiti su skurdu susidūrė senatvės pensininkai ir neįgalieji – 37,7 % 65 m. ir vyresnių asmenų bei 35 % asmenų, kurių veikla dėl sveikatos sutrikimų buvo apribota, atsidūrė žemiau skurdo rizikos ribos (345 eurai).

Projektų esmė, nauda. Siūloma:

- 1) **Socialinės paramos išmokų atskaitos rodiklių ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio nustatymo įstatymo pakeitimo projekte** nustatyti, kad ŠPD negali sudaryti mažiau negu 56 % (dabar 54 %) praėjusių metų MVPD.

Numatoma nauda. ŠPD padidės iki 140 eurų (dabar 132 eurai). Padidėjus ŠPD, šalpos išmokos, priklausomai nuo išmokos rūšies ir gavėjų kategorijos, padidės nuo 4 (šalpos našlaičių pensija) iki 18 eurų (šalpos neįgalumo pensija, asmenims, netekusiems 100 % darbingumo iki 24 m. amžiaus).

Papildomas valstybės biudžeto lėšų poreikis ŠPD didinimui 2020-2022 m. – apie 24,2 mln. eurų: 2020 m. – 4,9 mln. eurų, 2021 m. – 9 mln. eurų, 2022 m. – 10,3 mln. eurų.

- 2) **Šalpos pensijų įstatymo pakeitimo projekte:**

- Didinti mažiausias šalpos neįgalumo pensijas, nustatant šalpos neįgalumo pensijų „grindis“ – 1 ŠPD;
- Nustatyti didesnę ribą (100 % MVPD, vietoj 95 % MVPD), taikytiną asmens gaunamų pensijų sumai, nustatant teisę gauti pensijos priemoną;
- Pakoreguoti pagal Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymą bei Reglamentą (ES) 2016/679.

Numatoma nauda. Neliks mažesnių nei 1 ŠPD (nuo 2020-01-01 – 140 eurų) šalpos neįgalumo pensijų. Pensijos neįgaliesiems didės nuo 10 iki 41 euro: neįgaliesiems (pripažintiems tokiais iki 24 m.), netekusiems 45 / 50 % darbingumo – atitinkamai nuo 0,75 (99 eurų) (iki 2020-01-01 ŠPD – 132 eurai) iki 1 (140 eurų) ŠPB ir nuo 0,98 (129 eurai) iki 1 ŠPB (140 eurų); neįgaliesiems (pripažintiems tokiais po 24 m.), netekusiems 60 % darbingumo – nuo 0,9 (119 eurų) iki 1 (140 eurų) ŠPB, netekusiems 65 % darbingumo – nuo 0,91 (120 eurų) iki 1 (140 eurų) ŠPB, netekusiems 70 % darbingumo – nuo 0,93 (123 eurai) iki 1 (140 eurų) ŠPB, netekusiems 75 % darbingumo – nuo 0,94 (124 eurai) iki 1 (140 eurų) ŠPB, netekusiems 80 % darbingumo – nuo 0,95 (125 eurai) iki 1 (140 eurų) ŠPB, netekusiems 85 % darbingumo – nuo 0,96 (127 eurai) iki 1 (140 eurų) ŠPB, netekusiems 90 % darbingumo – nuo 0,98 (129 eurai) iki 1 (140 eurų) ŠPB, netekusiems 95 % darbingumo – nuo 0,99 (130 eurų) iki 1 (140 eurų) ŠPB.

Teisę gauti pensijos priemoną įgys asmenys, jeigu jų gaunamų socialinio draudimo pensijų ir kitų pensinio pobūdžio išmokų suma per mėn. nesiekia 100 % MVPD (dabar 95 % MVPD).

Papildomas valstybės biudžeto lėšų poreikis pensijų priemonoms ir šalpos neįgalumo pensijų didinimui 2020 m. – apie 13 mln. eurų (12 mln. eurų – pensijų priemonoms, 1 mln. eurų – šalpos neįgalumo pensijoms).

Istatymų įsigaliojimas – 2020-01-01.

Derinimas: Projektai patikslinti pagal Finansų, Teisingumo ministerijų, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos, dalį Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos pateiktų pastabų. Neatsižvelgta į Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos pastabas, kuriomis siūlyta nuostatas, susijusias su asmens teisės į pensijos priemoną nustatymu iš naujo ir pensijos priemonos permokos išieškojimu, suderinti su Socialinio draudimo pensijų įstatymo nuostatomis; papildyti nuostata, kuria būtų apibrėžtas siūlomų nuostatų taikymas ir kt. (derinimo pažyma pridedama).

Projektai su Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupe suderinti darbo tvarka.

Atitiktis Vyriausybės programai – Projektai yra susiję su Vyriausybės programoje nustatytais siekiais mažinti skurdą ir socialinę atskirtį.

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos, Lietuvos socialdemokratų darbo partijos, Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos, partijos „Tvarka ir teisingumas“ pasirašytoje koalicijos sutartyje numatyta siekti socialinio draudimo senatvės ir netekto darbingumo (invalidumo) pensijų priemonų ribų padidinimo iki 1 MVPD 2020 metais.

Dalykinio vertinimo išvada:

Siūlome projektus svarstyti Vyriausybės posėdžio B dalyje kartu su kitais projektais, susijusiais su 2020 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektu.

Socialinės politikos grupės patarėja
tel. 8 706 63853, el.p. daiva.buivydaite@lrv.lt

Daiva Buivydaite-Garbštienė